



**Магъаналы интервью**

КъМР-ни Президенти Арсен КАНОКОВ:

# Республиканы экономикасыны баш бөлюмлерини айныуларынын тохтатмазга къолубуздан келгенди

Къабарты-Малкъаргъы 2010 жыл къыйын эди, дегер болукъуду. Республиканы дуняа финансы къыйлыкъы хатарларында къутула, промышленностьда бла агарынны комплекседе жанын производстволаны ачыу жаны баш бөлүмлерини тохтатмазга, регион башчысы республиканы 2011 жылда бюджетте да, бытырныксычча, социальны жанына бегирек тартырчы этер учун, къолларындан келгенде амандолганды.



Аны бла бирге КъМР-де экстремисте халлы бизуарга кошорелгенерини къыймадына, къуру прау низамны сагълалуу органогурагы уль, кеп миллетли республиканы мамыр адамларына да ачыкъ къжоу сөөлдери. Субъектти башчысы Арсен Канокков республиканы тыныктылыкны бла тыныктыкъы сагълалды, аны социальны сферасын бла экономикасын жалгартыра КъМР-ни халкынын къолундан келгенине, аны сагълалы, ачыкъ да жетерини ишкескиди.

«Интерфакс-Юр» агентствосы берген интервьюсунда Къабарты-Малкъарны Президент республикада 2010 жылда халкыны жашауну игилендируу, экономикасын бөлүмлерини айнытуу жаны бла къыйлык жетимише болдурууларынын кошериинде айтылды.

— Арсен Баширович, огузн жыл Къабарты-Малкъарны халкын жогоруландырган, аны келгендерге не ишле болгандына, аны тынгысыз эттирген, регион къырал власть органоурагы тохтатмазга этерге не зат эди?

Нальчикде Север Кавказы проблемаларына атап келеш бардырмыз. Жайда «Единая Россияны» конференциясын болганды. Анда биз оркуну битеу субъектлери келгеттен онгу инвещения проектини созогенби. Федерация Советде Къабарты-Малкъарны Конференция биринчи кере бардырылганды. Алада биз советтарлыкъ комиссия жетимилерибиз эмда онгырыбыз бла шагьрей этгенби.

«Кавказкабель», «Терекалмаз», «Телемеханика», «Севкаврентен-Д», «Орпак» предпритилганды, анык кийимле чыгарган «Комплект» фабрикада хайырлы оборудование салынганды. Производствону техника эмда технология да жаныртылууа битеу да 600 миллион сомдан артыкъ кыйратылганды. Баш капиталга салынган инвестицияла 2009 жыл бла тенгештергенде 2,4 кереге көбейгенди. Биз предпритималыны сөзлөлгөн этюно да къыймагандымыз: он иште 200 миллион сомдан артыкъ бөлүнгенди. Огузн жыл Бахсан эмда Прохладна районда бизнес-инкубаторла ачылганды.

Мен асыл эткенден, къыралны Президенти Д.А. Медведевни РФ-ни Федеральны Жылытылуу Палатасында, сөзсөз, кеп эттириди, игилгине ийнанууну да коелдендириди. Он салган борича РФ-ни субъектлерини айнытууга да бек магъаналыды. Федеральны таматаланы артыкда социальны сфераны айнытуу эмда саулық сагълалуу жанын жагычча къуруу бла байламды огуздуу социальны иште эртеден бери жыйылп келген къыйын жумушланы тамамларга да болушурукъдала. Алары ислеринден къыралны премьер-министри В.В. Путин да айткан эди.

Биз омул КъМР-де кеп жанын предпритилганды. Бизге ишлеибизден алынган фойдалары КъМР-де халы игилендирге, амалкылыкты азытайырга къолундан келлир деп умут этеме.

Алай баш жетимише ала сакъландыла. Бойгытла биз инвестиция проектини улуу къызуум салыганбыз. Алары бир кесеге СКФО-ну Айнытуу стратегиясына киргенди, бир кесеге да «Единая Россияны» тартип проектинин келгери жашауда тамамланлыкты.

«Интерфакс-Юр» агентствосы берген интервьюсунда Къабарты-Малкъарны Президент республикада 2010 жылда халкыны жашауну игилендируу, экономикасын бөлүмлерини айнытуу жаны бла къыйлык жетимише болдурууларынын кошериинде айтылды.

— Арсен Баширович, огузн жыл Къабарты-Малкъарны халкын жогоруландырган, аны келгендерге не ишле болгандына, аны тынгысыз эттирген, регион къырал власть органоурагы тохтатмазга этерге не зат эди?

«Интерфакс-Юр» агентствосы берген интервьюсунда Къабарты-Малкъарны Президент республикада 2010 жылда халкыны жашауну игилендируу, экономикасын бөлүмлерини айнытуу жаны бла къыйлык жетимише болдурууларынын кошериинде айтылды.

— Арсен Баширович, огузн жыл Къабарты-Малкъарны халкын жогоруландырган, аны келгендерге не ишле болгандына, аны тынгысыз эттирген, регион къырал власть органоурагы тохтатмазга этерге не зат эди?

«Интерфакс-Юр» агентствосы берген интервьюсунда Къабарты-Малкъарны Президент республикада 2010 жылда халкыны жашауну игилендируу, экономикасын бөлүмлерини айнытуу жаны бла къыйлык жетимише болдурууларынын кошериинде айтылды.

— Арсен Баширович, огузн жыл Къабарты-Малкъарны халкын жогоруландырган, аны келгендерге не ишле болгандына, аны тынгысыз эттирген, регион къырал власть органоурагы тохтатмазга этерге не зат эди?

«Интерфакс-Юр» агентствосы берген интервьюсунда Къабарты-Малкъарны Президент республикада 2010 жылда халкыны жашауну игилендируу, экономикасын бөлүмлерини айнытуу жаны бла къыйлык жетимише болдурууларынын кошериинде айтылды.

— Арсен Баширович, огузн жыл Къабарты-Малкъарны халкын жогоруландырган, аны келгендерге не ишле болгандына, аны тынгысыз эттирген, регион къырал власть органоурагы тохтатмазга этерге не зат эди?

«Интерфакс-Юр» агентствосы берген интервьюсунда Къабарты-Малкъарны Президент республикада 2010 жылда халкыны жашауну игилендируу, экономикасын бөлүмлерини айнытуу жаны бла къыйлык жетимише болдурууларынын кошериинде айтылды.

— Арсен Баширович, огузн жыл Къабарты-Малкъарны халкын жогоруландырган, аны келгендерге не ишле болгандына, аны тынгысыз эттирген, регион къырал власть органоурагы тохтатмазга этерге не зат эди?

«Интерфакс-Юр» агентствосы берген интервьюсунда Къабарты-Малкъарны Президент республикада 2010 жылда халкыны жашауну игилендируу, экономикасын бөлүмлерини айнытуу жаны бла къыйлык жетимише болдурууларынын кошериинде айтылды.

— Арсен Баширович, огузн жыл Къабарты-Малкъарны халкын жогоруландырган, аны келгендерге не ишле болгандына, аны тынгысыз эттирген, регион къырал власть органоурагы тохтатмазга этерге не зат эди?

### Волонтёр къымылдыу

## «Биз этмесек, ким этерикди?»

Тырныуаз шахарда билим берууну «5-чи номерли гимназиясы» муниципальны учрежденинине «Данко» деген волонтёр отрядыны чакьрыу алайды. Бу сабий жамауат организация гимназияны таматасын ийретуу иши жаны бла ортубасары Ирина Ибрагимовна Косьяненко болушууга бла 7-чи «А» классы кلاس башчысы Татьяна Владимировна Серединичаны башламчылыгы бла куралганды. Анга бу классда окугъанналары барысы да, аладан сора да, гимназия бла тынгылы байламлыкъ жорюткенди, аны ишинде иги болушкан ата-анала да киргенди. Ала огурулу иште этер ичюн биркигенди.

«Интерфакс-Юр» агентствосы берген интервьюсунда Къабарты-Малкъарны Президент республикада 2010 жылда халкыны жашауну игилендируу, экономикасын бөлүмлерини айнытуу жаны бла къыйлык жетимише болдурууларынын кошериинде айтылды.

— Арсен Баширович, огузн жыл Къабарты-Малкъарны халкын жогоруландырган, аны келгендерге не ишле болгандына, аны тынгысыз эттирген, регион къырал власть органоурагы тохтатмазга этерге не зат эди?

«Интерфакс-Юр» агентствосы берген интервьюсунда Къабарты-Малкъарны Президент республикада 2010 жылда халкыны жашауну игилендируу, экономикасын бөлүмлерини айнытуу жаны бла къыйлык жетимише болдурууларынын кошериинде айтылды.

— Арсен Баширович, огузн жыл Къабарты-Малкъарны халкын жогоруландырган, аны келгендерге не ишле болгандына, аны тынгысыз эттирген, регион къырал власть органоурагы тохтатмазга этерге не зат эди?

Шимал Кавказ кюн сайын  
**2 бет**

Кушкъанат тепсеулени айтылкъы устасы  
**3 бет**

Кюбюрде табылганын къагьтыла  
**3 бет**

### Приёмгъа алыу

## Бир тарыгыуу да жууапсыз къалмагъанды

Къабарты-Малкъарны Президенти Арсен Канокков гражданын приёмгъа алганды. Тобушуну республиканы башчысын кабинетинде бардырылганды. Он кон Президентте келерини жарыуларын бла тилеклерин 15 адам билдиргенди.

Къаштахату элден Мызыланы Лизаны тилгеси къабил этилгенди. Аны жашыны бейреслерни аурудула, Сабийге Москвада багылуу багышу керекди. Арсен Канокков Лизага ача болушулук этерге сөз бергенди. Нальчикден Амур Фишшени къызны керекли багылуу медицина препаратга сатылу жаны бла вопрос да къабил керёлгенди.

«Интерфакс-Юр» агентствосы берген интервьюсунда Къабарты-Малкъарны Президент республикада 2010 жылда халкыны жашауну игилендируу, экономикасын бөлүмлерини айнытуу жаны бла къыйлык жетимише болдурууларынын кошериинде айтылды.

— Арсен Баширович, огузн жыл Къабарты-Малкъарны халкын жогоруландырган, аны келгендерге не ишле болгандына, аны тынгысыз эттирген, регион къырал власть органоурагы тохтатмазга этерге не зат эди?

«Интерфакс-Юр» агентствосы берген интервьюсунда Къабарты-Малкъарны Президент республикада 2010 жылда халкыны жашауну игилендируу, экономикасын бөлүмлерини айнытуу жаны бла къыйлык жетимише болдурууларынын кошериинде айтылды.

— Арсен Баширович, огузн жыл Къабарты-Малкъарны халкын жогоруландырган, аны келгендерге не ишле болгандына, аны тынгысыз эттирген, регион къырал власть органоурагы тохтатмазга этерге не зат эди?

«Интерфакс-Юр» агентствосы берген интервьюсунда Къабарты-Малкъарны Президент республикада 2010 жылда халкыны жашауну игилендируу, экономикасын бөлүмлерини айнытуу жаны бла къыйлык жетимише болдурууларынын кошериинде айтылды.

— Арсен Баширович, огузн жыл Къабарты-Малкъарны халкын жогоруландырган, аны келгендерге не ишле болгандына, аны тынгысыз эттирген, регион къырал власть органоурагы тохтатмазга этерге не зат эди?

«Интерфакс-Юр» агентствосы берген интервьюсунда Къабарты-Малкъарны Президент республикада 2010 жылда халкыны жашауну игилендируу, экономикасын бөлүмлерини айнытуу жаны бла къыйлык жетимише болдурууларынын кошериинде айтылды.

— Арсен Баширович, огузн жыл Къабарты-Малкъарны халкын жогоруландырган, аны келгендерге не ишле болгандына, аны тынгысыз эттирген, регион къырал власть органоурагы тохтатмазга этерге не зат эди?

### КъМР-ни Парламентинде

## Депутатла гражданданы жарысуларына тынгылдайдыла

КъМР-ни Парламентинде депутатлары гражданданы приёмгъа алыу иште баш магъаналы берди. Кырал власть эм жердеги самоуправление органоурагы тер ишлерине тарыгыуу, келерини праволарын къорулуурга эркилик РФ-ни Конституциясында бериледи.

«Интерфакс-Юр» агентствосы берген интервьюсунда Къабарты-Малкъарны Президент республикада 2010 жылда халкыны жашауну игилендируу, экономикасын бөлүмлерини айнытуу жаны бла къыйлык жетимише болдурууларынын кошериинде айтылды.

— Арсен Баширович, огузн жыл Къабарты-Малкъарны халкын жогоруландырган, аны келгендерге не ишле болгандына, аны тынгысыз эттирген, регион къырал власть органоурагы тохтатмазга этерге не зат эди?

«Интерфакс-Юр» агентствосы берген интервьюсунда Къабарты-Малкъарны Президент республикада 2010 жылда халкыны жашауну игилендируу, экономикасын бөлүмлерини айнытуу жаны бла къыйлык жетимише болдурууларынын кошериинде айтылды.

— Арсен Баширович, огузн жыл Къабарты-Малкъарны халкын жогоруландырган, аны келгендерге не ишле болгандына, аны тынгысыз эттирген, регион къырал власть органоурагы тохтатмазга этерге не зат эди?

«Интерфакс-Юр» агентствосы берген интервьюсунда Къабарты-Малкъарны Президент республикада 2010 жылда халкыны жашауну игилендируу, экономикасын бөлүмлерини айнытуу жаны бла къыйлык жетимише болдурууларынын кошериинде айтылды.

— Арсен Баширович, огузн жыл Къабарты-Малкъарны халкын жогоруландырган, аны келгендерге не ишле болгандына, аны тынгысыз эттирген, регион къырал власть органоурагы тохтатмазга этерге не зат эди?

### Программа

## Хунерли сабийлеге - энчи себелик

«Интерфакс-Юр» агентствосы берген интервьюсунда Къабарты-Малкъарны Президент республикада 2010 жылда халкыны жашауну игилендируу, экономикасын бөлүмлерини айнытуу жаны бла къыйлык жетимише болдурууларынын кошериинде айтылды.

— Арсен Баширович, огузн жыл Къабарты-Малкъарны халкын жогоруландырган, аны келгендерге не ишле болгандына, аны тынгысыз эттирген, регион къырал власть органоурагы тохтатмазга этерге не зат эди?

### Жол молк

## Бузкауданнга къажуа

«Интерфакс-Юр» агентствосы берген интервьюсунда Къабарты-Малкъарны Президент республикада 2010 жылда халкыны жашауну игилендируу, экономикасын бөлүмлерини айнытуу жаны бла къыйлык жетимише болдурууларынын кошериинде айтылды.

— Арсен Баширович, огузн жыл Къабарты-Малкъарны халкын жогоруландырган, аны келгендерге не ишле болгандына, аны тынгысыз эттирген, регион къырал власть органоурагы тохтатмазга этерге не зат эди?

«Интерфакс-Юр» агентствосы берген интервьюсунда Къабарты-Малкъарны Президент республикада 2010 жылда халкыны жашауну игилендируу, экономикасын бөлүмлерини айнытуу жаны бла къыйлык жетимише болдурууларынын кошериинде айтылды.

— Арсен Баширович, огузн жыл Къабарты-Малкъарны халкын жогоруландырган, аны келгендерге не ишле болгандына, аны тынгысыз эттирген, регион къырал власть органоурагы тохтатмазга этерге не зат эди?

«Интерфакс-Юр» агентствосы берген интервьюсунда Къабарты-Малкъарны Президент республикада 2010 жылда халкыны жашауну игилендируу, экономикасын бөлүмлерини айнытуу жаны бла къыйлык жетимише болдурууларынын кошериинде айтылды.

— Арсен Баширович, огузн жыл Къабарты-Малкъарны халкын жогоруландырган, аны келгендерге не ишле болгандына, аны тынгысыз эттирген, регион къырал власть органоурагы тохтатмазга этерге не зат эди?

«Интерфакс-Юр» агентствосы берген интервьюсунда Къабарты-Малкъарны Президент республикада 2010 жылда халкыны жашауну игилендируу, экономикасын бөлүмлерини айнытуу жаны бла къыйлык жетимише болдурууларынын кошериинде айтылды.

— Арсен Баширович, огузн жыл Къабарты-Малкъарны халкын жогоруландырган, аны келгендерге не ишле болгандына, аны тынгысыз эттирген, регион къырал власть органоурагы тохтатмазга этерге не зат эди?

### Поликликаны танияллык туйюлсе

«Интерфакс-Юр» агентствосы берген интервьюсунда Къабарты-Малкъарны Президент республикада 2010 жылда халкыны жашауну игилендируу, экономикасын бөлүмлерини айнытуу жаны бла къыйлык жетимише болдурууларынын кошериинде айтылды.

— Арсен Баширович, огузн жыл Къабарты-Малкъарны халкын жогоруландырган, аны келгендерге не ишле болгандына, аны тынгысыз эттирген, регион къырал власть органоурагы тохтатмазга этерге не зат эди?

«Интерфакс-Юр» агентствосы берген интервьюсунда Къабарты-Малкъарны Президент республикада 2010 жылда халкыны жашауну игилендируу, экономикасын бөлүмлерини айнытуу жаны бла къыйлык жетимише болдурууларынын кошериинде айтылды.

— Арсен Баширович, огузн жыл Къабарты-Малкъарны халкын жогоруландырган, аны келгендерге не ишле болгандына, аны тынгысыз эттирген, регион къырал власть органоурагы тохтатмазга этерге не зат эди?

Залина ШОКАРОВА, КъМР-ни Президентини бла Правительствоосуну пресс-службасы.

Татьяна БОРОВИНСКАЯ, КъМР-ни Парламентини пресс-службасы.

Бизни корр.

Людмила ПАНФЛЕНКО, Прохладный шахар оркуну жер-жерли администрациясынын пресс-секретары.

Ирина ЛУПЫРЕВА, Прохладна районну жер-жерли администрациясынын пресс-службасы.





ФАХМУЛУЛА

### Тюз адамлары бюсюреулерин анга неден да сыйлыды

**Фахму** - Аллаhdан келген сатгыды. Аны, зырф атмай, айнытып, есдорюню, тюзюне бир насыпты хайырлана биледи. Абайхан улуу Мусса ма алапайланды. Фахмуну биинке чыгаргыч эки къанат- билим бл тазу инетдиле да, ала аны жашуу нёгөрлеринде, хаучоо, суучо, амалыз керекли затларында, жашлыгындан бери да биресине жашайдына.

Кырачайны уллу элдеринден биринде, Кызыл Октябрьде, тууп, милетин кызынында ёгюн жашкы аны асыл шарттарын да алганды. Гитчелер окына иги умталы көп эдиле. Алай а сабийлигнн татыуун атылгысыны, жашуун хыныгы бл, катыгыгы бл бетден - бетге кылыганды. Халк бл бирге талхан жорек жараларына сан инжи да кыошуганды - сабийлигнен окуну бир санын таз этгенди. Дагыда, ташча, кылымгазды, жаышуу ачынуу кырамаганды, огурулулукну, жорек жылынуу сактап, ахшы умтула кылати, бююнгөнө жетгенди. Айхай да, адамтык багыт кочло болганы орта шкердотюн ол шарт.

Орта шкердотюн Мусса, Прибайтгага ётюп кетип, Виль-

носда университетин тарых-Филология факультетине киргенди. Анда окуйт турганлай, Литаны суратпау академиясыны студиясына эки жылны жюрөгөнди. Не жаны бл да Европага жуукс Прибайттике билим берисе ир дамжада эди. Анда алган билими аны жашуу жолунда бюгон да чырык болуп турды.

Университеттен сора Кызастанда, Чимкент шахарда устар болуп ишлегенди. Тарыхдан, литературадан, немец тилден, сурага салыудан окутуучаны сабийлени. Бери, Кавказга, кытайхана, музейде ишлегенди. Турганды, реставратор болуп турганды, археология бл да 8 жылны жүрөшкенди. Арт 14 жылны ул Кыр - ни драма театрында тамаша суратты. Аны кезинде арт кезинде ханза спектакль көрөтөтө бл болмаз.

Чыгармачылыккы чархы алга бурган - учуууду, тохтамай ишлеуду. Хар конюн, кечесин чыгармачылык бл ёткору, жагыш ларына, сусатна ишлегенди туру суратчы Муссага да жашуу халыды. Суратчыны жююп кызо башала кырамаганды эселеди. Ички жерде биресе саяматкыны сездети, табыггыатдан койрине биледи.

Табыггыат кесим эм кочло сурагычыды. Сураг салыуду, скульптурада, архитектурада, башча затта да эм онгу суратла бек иги чыгармаланы, табыггыатны энкилеп ишлегенди, - дейди ол. - Ариулукуну адамлгага көрөтюрте, аныгалтырга, тюршондоркте суратчыны бөрчүду. Тегерекке кырасанг, сейри затла кёйдю, тамашалыкылдан кырамаганды дуния.

Мусса кеси жолочууду. Кеп жерде болганды. Азияга, Европага, Америкага да барганды. Республикада уа Бииче сындан Ахмат кыялга дери, ала-



шя суртландан тау житилге дери аупат чыккынды. Эски кыялапаны, шахар топлени, шыкылапны, табыггыат эсертелгенди да тентиди. - Мен табыггыатна бар салымсы - деп, жашуудан керекиси не бир терекни кемегенди, не бир гота хансын козмегенди. - Алгыч Черкескеде Жашил айрымкамда ромашкака ёзе эдиле, энди, нек асе да, жокудула, - деп кыялынады.

Авторун ниети, кыялыгы, халиси да аны чыгармаларында ачык көрөнюп туралды. Кызуачын, бушуун да, ыразы болган, жаратылган заттарын да ол сураттарнда көрөтюрте жүрөшөди. Кесича, кеси аныгалтканы. Авангард стиль бл ишлеп, 1991 жылда стил чыгармалары кэрмочон биринчи болуп бизде Мусса кыраганды. Биз башында хапарын айтхан юбилей кермочю да артыккылыкка, зуумлууга кыжауду. -Уруш керек тойлойдой! Зорлуку керек тойлойдой! - деп, атына да бейне уйдун, Нерзи, Чингохад, Темирхан Корте, Гилер Станни, ала кибик, жер ошонде кыан ырыла бардырган башча зорчула - бирер тойлой сакат болуп тогөндөй аны сураттарына. Ала бл бирге тау кёно шокотунун, чуяк кёно кенглигин көрөгөж суратла да тагыладалы.

Аны чыгармалары авторуну атын республикабызы ташында да кеп жерде айтдырганды. Ала кыяларда, регионда, тап, тиз кыяралла да сурат кермочюле кёронө турганды. Сёз ючюн, 2002 жылда Москвада, Поклонная горада, Битеусюрке кермочюге уллу суратчылыкка бл бирге Мусса болуп да эки чыгармасы конкурсандан ётөн эдиле. Бюгонюкюде уа бир талай сураты Москвага, башча уллу шахарлага, Тюркге, Америкага да кеткенди. Ала ны талай музей, эни коллекционер да сатып алгындыгы.

Абайхан улуу Россияны Суратчылары союзуун членди. Кыр-ни сайлы суратчысыды. Алай а, башында чөргөтенибизча, ол сайлы атла, кыярал салыу койронө коршомейди.

Тюз адамлары бюсюреулерин анга эм уллу багыды. Кеси айтханлай, тазалыккы, хар неде да тазалык (эген ишинде, жаынды, саяндына) да аны жашуу жорюгуйюн жигити Бекболот. Жашууда чыгармачылыккы уллуду, кочю-кочулыккы кёйдю, алыктын тириди, ниети да, бычтала, жарыкты, тазады. Мусса биле бу кыялдуу чыгармачы сюрюрге Аллах насып этсин!

**Хурлуудан рецетт**

Мени эрим бек хурлууду эди, аны жанында жуууларга арталыда онг жокк эди. Ксоншуда жашаган тишыруу хурлуудан кулуулууну бек кыяматыны амалы юйретгенди.

Жууларга жатардан 4 сагытаны алга адамны бурнуна кыасмак жудан бир немча тамычыны кууурга керекди. Алай этип, бир кыяруу заманы турсагыты, хурлууду арталыда кетиреди. Багынуу курсу 2-3 ыйла суудан чыгарылат.

Уа процедура бурнуу солуну игилдендири, хауа адамны ичине бир торло тазыгыгы ётсе, хурлууда тохтаиди.

Бу рецеттин хайырны мен ёз жашуумда көргөнме: эки ыйкыкыдан сора эрми хурлуудангы иги да аз болды, дагында бир кыяруу замандан сора уа бизни жашуубуздан ол проблема арталыда кеттени.

**В. Шелдукова.**

Хайырлы ойретимде

### Жвачканы кийимден кылай кетериге болуучуду?

Кюйюлеге эм кийимге жабышкан чырайны ошонде столуу укусуну куюу, жибитип, кетереди. Укусу чырайны жабашуучу жорюклары кетереди, алай бл ол быстырдан бек тыны айрылды.

**Хурлуудан рецетт**

Мени эрим бек хурлууду эди, аны жанында жуууларга арталыда онг жокк эди. Ксоншуда жашаган тишыруу хурлуудан кулуулууну бек кыяматыны амалы юйретгенди.

Жууларга жатардан 4 сагытаны алга адамны бурнуна кыасмак жудан бир немча тамычыны кууурга керекди. Алай этип, бир кыяруу заманы турсагыты, хурлууду арталыда кетиреди. Багынуу курсу 2-3 ыйла суудан чыгарылат.

Уа процедура бурнуу солуну игилдендири, хауа адамны ичине бир торло тазыгыгы ётсе, хурлууда тохтаиди.

Бу рецеттин хайырны мен ёз жашуумда көргөнме: эки ыйкыкыдан сора эрми хурлуудангы иги да аз болды, дагында бир кыяруу замандан сора уа бизни жашуубуздан ол проблема арталыда кеттени.

**В. Шелдукова.**

быстырчканы, бир немча кват этип, салыгызы. Календуланы настоеккасы (ол хансы полени аламат багычуудалар) 1 столова кышыгынын 1 стакан сууга куюу, быстыры аны ичине суугуп жибитирге керекди.

Аузакгызы таз болду эсе, алоз хансы сууну, ичер сууга куюу (1:1 ётменделе), тамажыгызыны эм аузугузун аны бл артреникке эм игилриде жатарны алында кыягыкызы.

**Кёздени керюулерин игилдендирууну кыяматы мадары**

Лимон терекни жемшилери эм уруктары сирт бл кыатышыдырып этилген настоекканы жашадыргыра керекди. 70-процентлик спиртни бла сырбыну 1:10 ётменделе кыатышдырып, ала кыюлгон адырны башын кам жапты. 3 ыйкыны тууруга кыюурга керекди. Ол заманы ичинде настоекканы, иги чыкайп, кыатышдыра кыатышдыра тургу. Бу дарманын 20-30 тамычынан кюн сайын ашардан алга 2-3 кер 2 ыйкыны ичинде хайырлангыгы керекди. Эки ыйкыкыдан сора уа, 5 кюндо солуну, курсуу жагында бардыргыга тийиш.

**Гайморитден айырылуу**

Бурунуу ичинде кууушларны ауругталарына хатасындан мени бек кеп заманы ичинде кыялыналып турганма, гайморит жанындам тойдурган эди. Алай бир кюн мен кыярыгыга тагылычуу календуланы юзюп кетерген чапырагында - Шалфей ачабөрү - гайморит койрондеген материалчыккыны окугуганма.

Ол хансыланы ууруу тургаларындам биришк кышыкыларны старанга салып, юсерине кыяруу куугуга керекди. Аны уа жан жууугу бл тагытомеча этип орнатып, чулгал, башында бурун бл солурча тешикчи кыюугузду да, бурунугу аны ошонде тууп, 10-15 минутну ичинде солугузу. Алай бир ыйкыны ичинде этип тургу.

Мен а ол процедураны суукка бл келген кезинде эм кышыны ортасында этиучоюн. Гайморит мен болгангы бир немча жылдан бери унутканма.

**В. Титов**

**Гриппи 2 кюндо ичинде кылай кыруугу болуучуду**

Бир-эки кюндо ичинде гриппен куултуп ючюн, аптеккадан назы жауун сатып алыгызы, аны уа сорууну кыюуруга, календулына ачабөрү суртына сортоп, ичи ышыгызы. Бу процедураны хар 5-6 сагытандан кытайтыр кыярууну этиги. Бир кер алай сюртюрте жауун 5 граммы жетерикди, андан кабон сортопгызы, хатасы да чыгаргыга болуучуду.

Бурун суугуз келген кезиледе уа жауун бурун тешикеригизге бирешер тамычынысы тамызыгызы. Алай багынуу кезинде бурунугузун ичи койрондеген ичтөгө, чючюгюрюрге, кёз жашларыгызы агартыга, бурунугузун суу саргыкларыгызыны солулурда да игиге айдап ала бергекердикке. Бу амал сабийлеге да иги болуучуду.

**Н. Барботина.**

**Аптекага кире да турмай**

Чачыруук сизин безиткен эсе, сизге андан 2 сагытын ичинде куултугуура былай рецет болуучурукду: ит тогонден бир устукуну (ийримилтегенни) алыгызы, жибитип, аурга салынгана иги ышыгызы да, чачыруукуу юсонде салгызы эм байлагызы. Бир-эки сагыат озгандан сора чачыруукуу бузулукту эм ичине кетериди.

Сизин жорегигиз, тишигиз нады аш орунугуз ауруй эселени, кичи мурутканы сундыргызы да, аны тышканы ичинде пёнкасыны сакь кобонур алыгызы, аны ич жабын айландырып, онг кыюулууну чыкайны бармаккыга чыгаргызы. Ауруй 20 минуттан сора шошайыргызы.

Сиз сумияз турганлай бир жеригизге жара тоюрсол ачытдыгызы эсе, алыгыгызы та залендула сууда жибитилген газа



Улуу тау. Сураты ХОЛАПАНЫ Марият алганды.

### Чоная бля Бекболот — жазычулары сюртюрте

Озган жыл жазычуларыбызны кеп торлоу китаплары чыккындайла. Сёзюс, ала литературабыны, литературavedенина да байкылыктары келди. Не зат бл ишлейди? Не жангы чыгармаларны керлюк, окууруктуу жазычуларыбыз? Бу сорулганы Токумаланы Жагафар бл Гадийланы Ибрагимди бергенди.

Жагафар айтханга кере, эки пёсы бл ишлеп бошаганды. Ала бу жол да халк ахшы таныган, сюртюрте жигити - Чонаяны - юсонденди. Биринчиси - «Кыаратылы келине» Чонаяны кыяты алуудегенди Али Шогенуочу атлы кыярал драма театрд режиссер Владимир Теуажуюксо салгыкыды.

Драматург бл режиссер биринчи керпе тобшөмейлиде. Теуажуюксо аны кыярысыны Кулыяланы Кыайсын атлы малькар кыярал драма театрд да жетишилери салып, ала кеп заманы аны репертурандан кыяланды. Баям, драматургуну экинчи чыгармасына да быягы малькар театрд керлюкчуды. «Чоная кынакыга чакырыды» деген да комедияды. апл торлоу керпе болуудан кыярылганды. Алар тойрондеген, кыартамыганы Чонаяды.

### Аабият

Жагафар дагында «Бай келин» деген пёсы бл ишлеп башлаганды да билдиргенди. «Байланы Ибрагимни да бар кыялыны жетти Бекболот. Бекболоттаны халпарлары» - анди эрте жазар муратымы. Ол мени арты чыгармачылардымы артыкка бл сюртюрте жиймадык жигитими. Аны юсонде бил кыялымы ахшы кыялыларыны аныкылаи. Ол, тала кибик, акылманды, жуугутор кибик, жигити, кыя тикледен коркымгаган батырды. Нарпта кибик, келбетлиди, дененгилиди Бекболот, - дейди жазычу.

Ибрагимни жангы чыгармасы «Мына - Тау» журналы бетлеринде басылганды. Жазычу бу кескеринче жигитин кёпчючю бил кыялары кыялары, тууган журтуну молкюн айнытууга, жашуун кёпюрюуге уллу кыяын сапганыланды.

Таулула тааныны не заманда да нек кызайды? Тау эзелдеде нек сапалды койроней? Окуучулу бу сорулгала жуупланы келдери табарга болуучуду, алды автор.

Дагыда жазычу кеп мурагында Бекболотны юсондеген чыгармалары ож, юч китапда басылганды да болуучуду.

**САРАККУЛАНЫ АСИП.**

### Хорламга итиниулук

Эбрус району Жаш тундоо ишлери, физкультура эм турком жаны бл комитетин комплекс спорт школуну катар бөлюмюнде ёгонюкюде 70-ге жуукс сабий жарау этелди. Ала жыл ишлери эм хазырлыкларына кере тер кыуамуга топшенилди.

Бир-бирде эришилени араларында окуу-жарау этген заманда биз аланы бирге кыошабыз, - дейди тамаша тренер Евгений Могилевич. - Ол ж жаруу ишлени кезуилеринде абаданган сымаларын умутла туургандан жаш кууамулуга беричча, алыкка жетишилери болмагына аланы дамжаларына жерчө деген мурад бл этиледи. Эришууге хазырлануу жылыула болган заманда уа ючюрюк спортменгеде, ала иги кёрюмдюле болдуур ючюн, планканы бийиркек салабыз.

Озган жыл эбрусчусу карестиге, ёткюндө абданалыга, жетишилми болганды. Кэслини Куюбунда ала алчы жерлени алган эдиле. Вера Ковалева - биринчи, Ольга Степанова - экинчи, Александр Горбачева бл Рустам Наушев а очондо жерлеге тийиши болгандыла.

Кыр-ни, ЮОУ-ну биринчилине торло-торлоу жыл сан категорияда да кеслерин ахшы көргозгөткенди. Алай бл, ЮОУ-ну ачык чемпионагында Тебуялы Мырза-Бек хорлапганды. Рустам Наушев - экинчи, Тебуялы Тау-Бек ючюнчө.

### Илеу

### Ызларынды кысыга тошгендиле

Кыр-ни право нызамны саклау органы бу конледе эр Спендиер саргыз онда Кыр-де ишлини алгыныны министри, милицияны оставкадагы генерал-лейтенанты Х.А. Шогенову чегем эм Уран районаны арасында дачынаса чабуулуулук этген амалчыкычаланы ишлейди.

Чабуулуулук этилген кезинде дачны кылаууру ауру жералы болгандыла. Ала РФ-ни МВД-сыны Баш управленийсыны Север-Кавказ федеральный округда эни буйрукталы тор турган «Терек» отрядны кулуулуучуларыдыла.

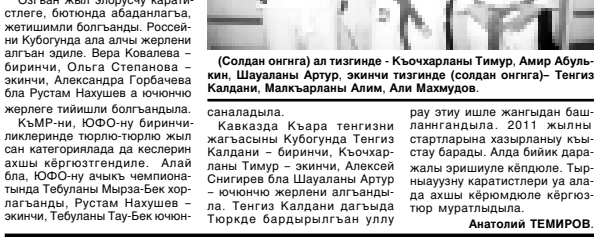
Амалчычыла Х.А. Шогенову «Волга-3110» автомашинысын алып кеткенди. Аны кырал номурлери былайлагдыла: ЮЗКМ-де колотонини Кыр-де Следствие управленийсыны, ОМОНУ, ОМСН-ны оночулары келгенди, алайды тинтуу-иллеу ишле кылай бардырылганларына кыяруу алайды тохтаууз ишлейтгенди.

Кыр-ни ич ишлерни министрини бургуру бл «Перевал» план эм «Вулкан-3» сигнал кыястуу илеу ишн кылогла алгандыла.

Авиация кепг хайырланадыла, акмалчычыны жоюуру керек сиуноу постлары ишлейди, оператив-иллеу кыяуула административ чекледен ётгендик ки тураларында тутайдыла.

РФ-ни Следствие комитетини Кыр-де Следствие управленийсы РФ-ни Уголовный кодексини 317-эм 222-статьяларына кере уголовный ич ачады.

Кыр-ни право нызамны саклау органынын бир информация арасы.



(Солдан онгига) ал тизгинде - Кыошхарлары Тимур, Амир Абулыч, Шауаланы Артур, экинчи тизгинде (солдан онгига) - Тенгиз Калданы, Малькарлары Алим, Али Махмудов.

### УЧРЕДИТЕЛЬЕ:КЪАБАРТЫ-МАЛЪКАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

**Баш редактор**  
**АТТАЛАНЫ Жамал**

**РЕДКОЛЛЕГИЯ:**

БЕШПАЙЛАНЫ Муталип (баш редактору орубасары), КЪОНАКЛАНЫ Хасан (баш редактору орубасары), АЛИКАЛЛАНЫ Владимир, БИТТИРАЛЛАНЫ Аминат, ТЕКУЛАНЫ Хауа, ТОКУМАЛАНЫ Хусейн,ТОКЛУЛАНЫ Борис (жууаланы секретеры).

**ТЕЛЕФОНЛА:**

Редактору иримейли - 42-63-01; Баш редактору орубасарлары - 42-38-21; 47-26-22. Жууаланы секретера - 42-66-85. Секретариат - 40-93-62. Корреспонда - 42-63-52.

**РЕДАКЦИЯНЫ БЕЛОМЫР:**

Жамаат-политика бөлөм - 42-67-68; 42-24-02. Экономика бөлөм - 42-66-73.

Култура бөлөм - 42-75-82, 42-68-72. Социальный политика бөлөм - 42-66-76, 47-27-59. Жаныгылыкка эм спорт бөлөм - 47-26-39, 42-66-71. Писемдиз эм реклама бөлөм - 42-37-94. Тилмачыла бөлөм - 47-31-28. Сураг алуучула - 42-75-82, 42-66-76. Бухгалтерия - 42-30-87. Оператюр - 47-26-28, 42-39-65.

Редакция авторла бл жазгыч жоргойтиди. Кьоз жазмалыга рецензия этилгендик эм ала артка кытайырмайдыла.

Газетде басылганды материалда айтылган оюмда редакцияны оюму бл келишимге болуучуду. Ала айтылган харат ючюн, Россия Федерацияны базамы конвенде законду тинишсизлик, материалды авторлары кеслери жууптадыла.

Редакция жезинде 400 тизге тизгендик (машина бл жазылган 5-6 бет) кетти аламды.

Газет Басмасын а амалды информацийны эркинликтер коруюуру жаны бл Кыбарты-Малканы район инспекцияда 1994 жылда 14-чо июнда регистрация этилгендик.

Регистрация номер - №1-0066. Издене - 51532

### Ыйык

Газеттин басмасы Кыр-ни Жаш тундоо эм жамаат биритилген ишлери жана бл министрствосуну компьютер служба бл хайыр этгенди.

Газет «Тетраград» ООУ-ну тегирафициясы басылганды.

Навизин шахар, Ленин аты проспект, 33

Газеттин ишлери талпыруу ючюн Кыр-ни почта сызымы федеральный Управленийсы жууптады.

Газеттин кезимеги кылауу ючюн Кыр-ни «Роспечать» акционер общество жууптады.

Телефон: 42-96-51, 42-19-97

Газеттин басмасы Кыр-ни Жаш тундоо эм жамаат биритилген ишлери жана бл министрствосуну компьютер служба бл хайыр этгенди.

Газеттин ишлери талпыруу ючюн Кыр-ни почта сызымы федеральный Управленийсы жууптады.

Газеттин кезимеги кылауу ючюн Кыр-ни «Роспечать» акционер общество жууптады.

Телефон: 42-96-51, 42-19-97

**РЕДАКЦИЯНЫ АДРЕСИ:**

Газеттин басмасы Кыр-ни Жаш тундоо эм жамаат биритилген ишлери жана бл министрствосуну компьютер служба бл хайыр этгенди.

Газеттин ишлери талпыруу ючюн Кыр-ни почта сызымы федеральный Управленийсы жууптады.

Газеттин кезимеги кылауу ючюн Кыр-ни «Роспечать» акционер общество жууптады.

Телефон: 42-96-51, 42-19-97

Газеттин басмасы Кыр-ни Жаш тундоо эм жамаат биритилген ишлери жана бл министрствосуну компьютер служба бл хайыр этгенди.

Газеттин ишлери талпыруу ючюн Кыр-ни почта сызымы федеральный Управленийсы жууптады.

Газеттин кезимеги кылауу ючюн Кыр-ни «Роспечать» акционер общество жууптады.

Телефон: 42-96-51, 42-19-97

Тиражы 3500 экз. Заказ № 106

**РЕДАКЦИЯНЫ ПОНТАСИ:**

360000, Налчык шахар, Ленин аты проспекти, 3

элборон.почта.uz

elboron@mail.ru